

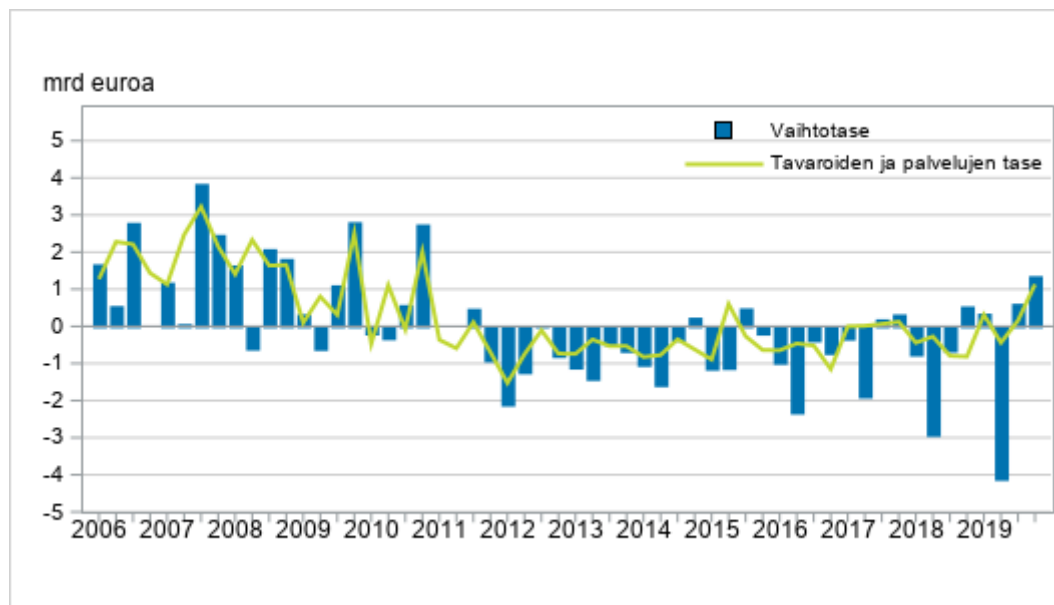
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2019, 4. neljännes

Vaihtotase ylijäämäinen neljännellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 6 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Palveluvienti kasvoi edelleen voimakkaasti, mutta palvelutase kääntyi jälleen alijäämäiseksi. Ensitulon tili pysyi ylijäämäisenä. Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä vaihtotase oli 1,4 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 1,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli 1,0 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,8 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 1,5 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,2 miljardia alijäämäinen. Palvelutase oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 17,1 miljardia euroa vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä eli tavaravienti kasvoi 6 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Tavaratuonti oli 15,6 miljardia euroa eli tavaratuonti laski 5 prosenttia vuodentakaisesta neljänneksestä. Vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä palveluvienti kasvoi 10 prosenttia ja palvelutuonti 7 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 8,4 miljardia euroa ja palvelutuonti 8,8 miljardia euroa.

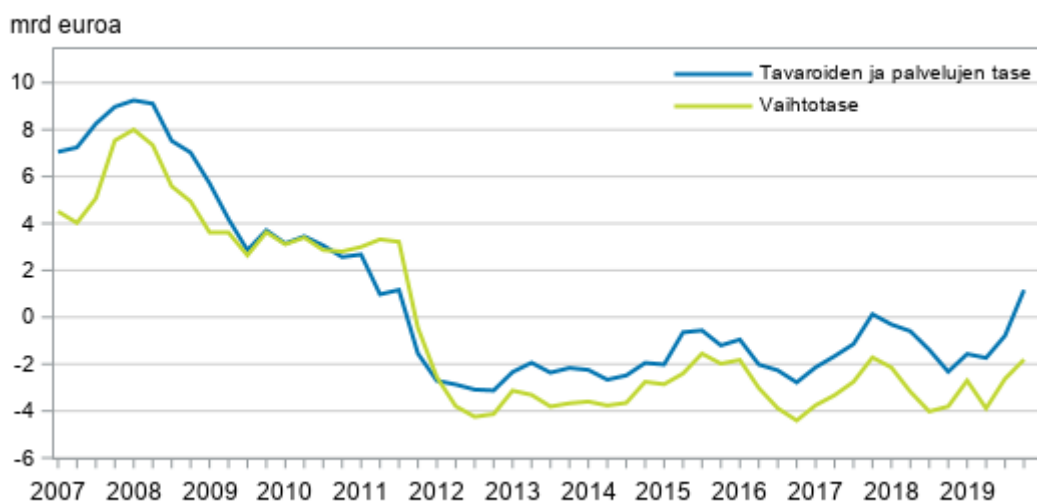
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo neljännellä neljänneksellä

Omaisuuksituloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 0,9 miljardia euroa vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä, mikä selittyy suorien sijoitusten ja arvopaperisijoitusten omaisuustuloilla. Koko vuoden 2019 ennakkolliset omaisuustulot olivat 1,0 miljardia alijäämäiset, mikä selittyy pääasiassa arvopaperisijoitusten Suomesta ulkomaille maksettujen osinkojen kasvulla. Omaisuustulojen tiedot ovat ennakkolliset ja tarkentuvat seuraavien neljänneksien yhteydessä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä muiden sijoitusten myötä

Vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 804,5 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 800,4 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 4,1 miljardia euroa, kun saamisia oli velkoja enemmän. Sekä saamis- että velkakannat laskivat, mikä johtui muiden sijoitusten ja johdannaiskantojen laskusta sekä saamis- että velkapuolella.

Ulkomainen nettovarallisuusasema koheni edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -3,8 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman muutoksesta rahoitustaloustoimet olivat 1,6 miljardia, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 6,4 miljardia euroa.

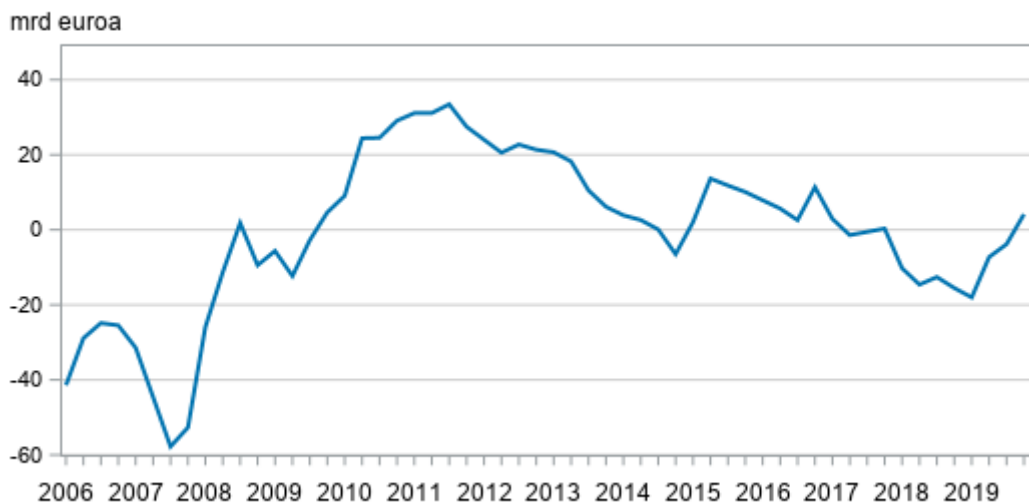
Muiden sijoitusten nettosaamiset kohenivat

Sijoituslajeittain tutkittuna eniten saamisia ulkomailta oli arvopaperisijoitusten muodossa vuoden 2019 viimeisen neljänneksen lopulla. Arvopaperisaamisia oli 344,2 miljardia euroa, josta 131,7 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja osake- ja sijoitusrahasto-osuussaamisia 212,5 miljardia euroa. Suorien sijoitusten saamisia oli 163,8 miljardia euroa ja muiden sijoitusten muodossa saamisia oli 225,4 miljardia euroa. Muiden sijoitusten saamiset laskivat edeltävältä neljännekseltä talletussaamisten vähennyttä.

Myös ulkomaisia velkoja oli eniten arvopaperisijoitusten muodossa 415,3 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velkoja oli 117,8 miljardia euroa ja muiden sijoitusten velkoja 205,9 miljardia euroa. Muiden sijoitusten velat laskivat edeltävältä neljännekseltä.

Vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä nettosaamiset kohenivat edeltävältä neljännekseltä muissa sijoituksissa, joissa nettosaamiset olivat 19,4 miljardia. Suurimmat nettosaamiset, 46,0 miljardia euroa, oli suorien sijoitusten muodossa vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä. Suurimmat nettovelat, -71,1 miljardia euroa olivat arvopaperisijoituksissa. Arvopaperisijoitusten nettovelat selittyvät joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 135,2 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 64,1 miljardia velkoja suuremmat.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi ulkomaille nettomääräisesti ulkomaille

Vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti 1,6 miljardia euroa. Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomaille muiden sijoitusten muodossa 4,6 miljardia euroa ja ulkomailta Suomeen eniten arvopaperisijoitusten muodossa, 3,1 miljardia euroa, kun suomalaiset sijoittajat vähensivät sijoituksiaan ulkomailla ja ulkomaiset sijoittavat kasvattivat arvopaperisijoituksiaan Suomeen.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 157,5 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 122,4 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa ja 31,6 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kohentuivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnanmuutosten myötä Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 134,1 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema koheni 2019 kolmannesta neljänneksestä muihin sijoituksiin luokiteltavien käteisen ja talletusten nettovelan laskun myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	29 121	28 180	28 744	28 447	30 353
	1.1 Tavarat	16 203	16 358	15 794	15 595	17 099
	1.2 Palvelut	7 591	6 991	7 723	8 015	8 392
	1.3 Ensitulo	4 925	4 301	4 900	4 494	4 519
	1.4 Tulojen uudelleenjako	402	530	326	343	343
Menot	1. Vaihtotase	28 585	27 838	32 855	27 840	29 002
	1.1 Tavarat	16 378	15 152	15 941	15 620	15 554
	1.2 Palvelut	8 230	7 882	8 017	7 836	8 806
	1.3 Ensitulo	3 019	3 758	7 996	3 436	3 545
	1.4 Tulojen uudelleenjako	958	1 046	900	947	1 096

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-41 285	30 485	-25 021	-17 828	-70 393
	S11 Yritykset	-10 088	-5 061	-10 910	-7 425	-11 188
	S121 Keskuspankki	-22 511	30 221	-2 128	925	-12 440
	S122 Muut rahalaitokset	8 126	15 778	325	-954	-32 582
	S123 Rahamarkkinarahastot	4	-2 173	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-1 342	265	-268	1 124	-287
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-4 377	1 089	495	-630	832
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-59	450	-82	-31	-303
	S1311 Valtionhallinto	-4 121	-3 916	-4 432	-1 878	-6 133
	S1313 Paikallishallinto	-3	-2	27	4	71
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-6 359	-6 380	-8 216	-9 072	-8 664
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-555	214	169	107	301
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-34 272	35 566	-27 820	-17 152
S11 Yritykset		-10 782	-4 281	-12 516	-7 339	-10 957
S121 Keskuspankki		685	-906	120	-219	251
S122 Muut rahalaitokset		-10 510	50 006	-7 228	5 153	-44 903
S123 Rahamarkkinarahastot		39	-8			
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		48	-1 442	-888	439	155
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		-1 553	5 026	271	-179	652
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-3	157	59	115	59
S1311 Valtionhallinto		-3 226	-5 073	979	-4 080	-7 338
S1313 Paikallishallinto		23	42	57	28	283
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-9 015	-8 018	-8 797	-11 157	-10 221
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		20	63	123	88	20

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-7 013	-5 081	2 799	-677	1 608
	S11 Yritykset	694	-779	1 606	-86	-231
	S121 Keskuspankki	-23 197	31 127	-2 248	1 144	-12 690
	S122 Muut rahalaitokset	18 636	-34 228	7 553	-6 107	12 321
	S123 Rahamarkkinarahastot	-35	-2 164			
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-1 390	1 707	620	686	-442
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-2 824	-3 937	223	-451	180
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-57	293	-141	-146	-362
	S1311 Valtionhallinto	-895	1 156	-5 412	2 203	1 205
	S1313 Paikallishallinto	-26	-43	-30	-24	-211
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 656	1 638	581	2 085	1 557
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-575	151	46	20	281

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	745 923	818 094	824 445	854 930	804 513
	S11 Yritykset	141 555	143 955	142 192	145 474	144 498
	S121 Keskuspankki	66 305	97 084	95 217	96 781	84 047
	S122 Muut rahalaitokset	228 405	247 531	253 102	267 484	226 646
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 129
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	77 050	83 719	84 447	87 804	89 875
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	32 163	34 300	35 932	35 610	36 975
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29 860	31 290	31 536	31 833	31 622
	S1311 Valtionhallinto	12 080	13 924	13 659	14 306	13 959
	S1313 Paikallishallinto	688	711	732	760	849
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	142 327	151 224	153 052	160 011	160 283
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13 361	14 356	14 577	14 866	15 759
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	761 436	836 118	831 708	858 764
S11 Yritykset		221 754	234 249	228 843	236 008	235 209
S121 Keskuspankki		13 570	12 690	12 791	12 607	12 849
S122 Muut rahalaitokset		346 487	400 579	395 805	415 370	360 743
S123 Rahamarkkinarahastot		68	1	1	1	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		25 955	26 210	25 724	26 571	27 857
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		49 151	55 432	56 799	55 629	57 614
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 310	2 520	2 595	2 719	2 746
S1311 Valtionhallinto		90 347	92 170	96 970	96 218	93 531
S1313 Paikallishallinto		4 042	4 141	4 196	4 229	4 511
S1314 Sosiaaliturvarahastot		5 492	5 802	5 527	6 852	2 749
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 260	2 323	2 458	2 560	2 560
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-15 513	-18 024	-7 263	-3 834
	S11 Yritykset	-80 199	-90 294	-86 652	-90 534	-90 710
	S121 Keskuspankki	52 735	84 394	82 426	84 174	71 198
	S122 Muut rahalaitokset	-118 082	-153 048	-142 703	-147 886	-134 096
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 062	-1	-1	-1	-1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	51 094	57 509	58 722	61 233	62 018
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-16 988	-21 133	-20 866	-20 019	-20 639
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 550	28 770	28 941	29 114	28 876
	S1311 Valtionhallinto	-78 267	-78 246	-83 311	-81 911	-79 571
	S1313 Paikallishallinto	-3 354	-3 430	-3 463	-3 469	-3 662
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	136 836	145 422	147 525	153 159	157 534
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 101	12 033	12 119	12 306	13 198

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2019	12 kk:n liukuva summa	2020/01
1. Vaihtotase	-1 811	-2 706	-215
1.1. Tavarat	2 579	1 725	-39
1.2. Palvelut	-1 421	-1 448	-379
1.3. Ensitulo	-522	-437	479
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 447	-2 546	-277
2. Pääomatase	176	177	16
3. Rahoitustase	-1 350	-976	-781
3.1. Suorat sijoitukset	-3 217	-909	289
3.2. Arvopaperisijoitukset	-24 572	-23 911	-863
3.3. Muut sijoitukset	25 446	23 194	100
3.4. Johdannaiset	466	176	-165
3.5. Valuuttavaranto	527	474	-142
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	284	1 553	-582

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määräraaman mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Mira Malhotra 029 551 3262

Vastaava tilastojohtaja:

Jan Nokkala

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi